

«МАЙЖЕ ВСЕ ПОЛЬСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ПІДТРИМУЄ УКРАЇНЦІВ»

Інтерв'ю Президента Польщі для Le Figaro

Лора Манделівль: Польща масово підтримує Україну від початку цієї війни. Як ви це пояснюєте

Я дуже пишаюся своїми співвітчизниками. Вони першими запропонували допомогу українцям на кордоні, щоб ті приймали біженців, які тікали від бомбардувань. Це було справді дивовижно, спонтанно, тому що, підкреслюю, нам не довелося створювати жодного табору для біженців. Мої співвітчизники дуже добре знають наших українських сусідів, які за останні роки стали відомими як працьовита і міцна нація. Інша причина полягає в тому, що поляки не забули, що таке російська окупація, що таке російське вторгнення і як поводить російська армія. Його прихід означає смерть, жорстокість, нещадну боротьбу.

Чи очікували ви напад з боку Росії?

Ми знали, що Росія розпочне наступ. Саме тому 23 лютого ми вирішили разом з президентом Литви Гітанасом Наусею поїхати до Києва, щоб продемонструвати нашу єдність. Тож ми були там буквально за кілька годин до вторгнення. Ми зустріли з президентом Володимиром Зеленським, якого запевнили в нашій підтримці. Це було дуже важливо і дуже зворушливо для мене.

Президент Зеленський був упевнений, що напад відбудеться. Він сказав мені пам'ятні слова: що нікуди не втече, що ми більше ніколи не побачимо. Він також сказав мені: якщо Путін думає, що ми здамося, то він дуже помиляється. Україна буде чинити опір до останньої краплі крові.

Ваші стосунки з ним стали дуже близькими?

Мушу сказати, що це справді особливі стосунки, і з початком війни вони, на мою думку, ще більше зміцнилися. Я дуже поважаю його, я захоплююся ним як президентом, тому що він готовий віддати своє життя за Україну. Наша дружба зародилася за кілька тижнів до вторгнення, на Віслі, в резиденції президента Польщі, коли він приїхав до мене в гості. Одного вечора у нас була зустріч, дуже відверта, дуже особиста. Він розповів мені, як став президентом, як бачить свою місію і як бачить себе. Це зблизило нас. Цей спогад досі викликає в мені яскраві відчуття, які, можливо, колись варто викласти на папері, бо він дуже важливий з історичної точки зору.

Якби вам довелося визначити, що таке Зеленський, що б ви сказали?

Він дуже розумна людина, налаштована діяти на благо своєї країни, відповідно до системи цінностей, яка здається мені дуже близькою до моєї. Він ризикував усім своїм майбутнім, при-

йнявши цю посаду, бо бачив, що справи в Україні йдуть погано, і хотів змінити ситуацію. Я вперше побачив його в Брюсселі і зрозумів, що хоча він не мав політичного досвіду, у нього був шанс багато чого змінити, тому що він був чесним і хотів діяти. Так він викликав у мене цікавість. Через повну відсутність політичного цинізму.

У січні ви ходили з ним на покладання вінків на історичному цвинтарі у Львові, що зазвичай викликає напруження у відносинах між поляками та українцями. Чи дозволяє війна боротися з демонами минулого?

Під час нашого візиту до Львова, разом з Президентом України, ми відвідали Личаківський цвинтар. Там ми віддали шану і вшанували пам'ять польських солдатів, які загинули за незалежність Польщі понад 100 років тому під час оборони Львова. Варто зазначити, що ще до цього візиту мер Львова вирішив відкрити історичні статуї левів на цьому кладовищі, чого польська сторона домогалася протягом багатьох років. Для нас ці леви символізують мужність і героїзм польських солдатів того часу.

Рішення відкрити ці пам'ятники було жестом до поляків, і для мене було символічно, що мер Львова супроводжував нас. Ми також вшанували пам'ять українських героїв, які загинули за свою Батьківщину у війні, що триває. Ми вшанували пам'ять усіх загиблих поляків і українців, що свідчить про те, скільки всього сталося за останній час. Це означає, що, незважаючи на важке минуле, через 70-80 років ми усвідомлюємо, що добросусідство може бути досягнуте. Або ми разом у цю вирішальну годину і підтримуємо один одного, або ми втрачаємо нашу свободу. Поляки це дуже добре розуміють.

Чи не є тісні стосунки з Україною, які ви описуєте, а також ваші чудові стосунки з країнами Балтії та Східної Європи, відображенням «трестороннього» регіону, [маючи на увазі] колишній Польсько-Литовський Союз, близьким вашому серцю?

Центральна Європа роками застерігала від Володимира Путіна. У 2008 році, коли Росія напала на Грузію, президент Польщі Лех Качинський разом з лідерами України та країн Балтії поїхав до Тбілісі. Перед натовпом грузинів, що зібрався в центрі міста, він виголосив пам'ятні слова, попередивши, що якщо Росія не зупиниться на Грузії, то тоді: «Завтра, можливо, країни Балтії, Україна, а потім, можливо, моя країна, Польща».

Але хіба ми сьогодні не переживаємо період історичних змін, коли нове керівництво Польщі виглядає як військова сила, яка, наприклад, змусила німців ввести «леопардів»?

У Польщі ми розуміємо, що російський імперіалізм – це факт. Вибачте, але востаннє ви бачили російських солдатів у Парижі після відходу Наполеона, а росіяни покинули Польщу в 1993 році! Наше сприйняття надзвичайно відрізняється. Перспектива країн Балтії ще гірша, адже за часів радянських республік вони пережили справжнє пекло. Поки Європа святкувала перемогу над Гітлером, ми в Польщі опинилися під іншою окупацією під проводом сталінської армії. До сьогодні ми продовжуємо шукати тіла польських солдатів, вбитих комуністичною та радянською владою в Польщі. Через цей спільний досвід країни Східної Європи солідарні з Москвою.

Ми разом, але ми також в НАТО. Якщо говорити про Польщу, то це правда, що у Східній Європі ми є найбільшою країною з найбільшим населенням. Дуже важливо, що наша територія є стратегічною зоною, яка веде до країн Балтії через Суwalkський коридор. Якщо не захистити Суwalkський коридор, 65 км польсько-литовського кордону між Білоруссю і російською Калінінградською областю, країни Балтії будуть відрізані від решти країн НАТО. Ми ставимося до цього дуже серйозно, як ми,



так і наші балтійські партнери. Я постійно кажу президентам країн Балтії: так само, як ми змогли бути разом кілька століть тому, ми зможемо протистояти Росії.

Ви підкреслили, що Західна Європа не сприймає російську загрозу так само, оскільки не пережила другого тоталітаризму 20-го століття. Тим не менш, у вас не склалося враження, що розуміння нинішньої загрози зростає, особливо в Парижі та Берліні?

Мені важко відповісти на це питання однозначно. Донедавна у нас були великі проблеми з Німеччиною щодо енергетичного ринку, де Росія мала можливість домінувати. Залишається дуже суттєва проблема у вигляді двох газопроводів Росія-Німеччина. Росія хотіла зробити Європу залежною від свого газу, щоб досягти своїх політичних цілей шляхом шантажу. Ці газопроводи оминають країни Центральної Європи, і це не випадково. Ми говорили про це неодноразово. Ми також говорили, що це питання не можна розглядати лише як економічний розрахунок. Тому що «Газпром» – це не така компанія, як інші: це збройна рука Москви.

Ви ображаєтесь на німців за цю сліпоту?

Так, звичайно, я колись сказав це голосно і рішуче канцлеру Меркель, і це викликало галас, коли вона триумфально оголосила про відкриття газопроводу «Північний потік-2». Мені довелося дуже чітко висловити своє несхвалення. Шість років я намагався переконати її зупинити будівництво через серйозну загрозу, яку воно становило для Польщі, Словаччини, України. Безрезультатно.

Однак ви відчуваєте, що стратегічна революція, яку оголошує Німеччина, сигналізує про те, що відбувається важлива зміна курсу?

Сподіваюся, що з німцями, які загалом раціональні, раціоналізм візьме гору і в цьому питанні. Досі переважало бажання отримати економічну вигоду. У нас склалося враження, що вони нехтують цим питанням і що для них важлива не точка зору інтересів європейців, а необхідність знайти зручний спосіб постачання газу для своєї промисловості, незважаючи на геополітичні витрати і ціну, яку інші платять за безпеку. Путін хотів чинити тиск на Європу. Саме тому ми в Польщі з обережністю ставимося до диверсифікації джерел постачання газу.

Але чи потрібно було в складному контексті війни піднімати питання про німецькі військові репарації після руйнувань Другої світової війни?

Правда полягає в тому, що Німеччина нічого не зробила для виплати репарацій після Другої світової війни. Усе польське суспільство об'єднане у питанні репарацій. У Польщі немає жодної сім'ї, в якій хтось із членів не був би вбитий німцями. Немає місця, яке б не постраждало. Ми відбудували Польщу після війни власними силами. Інші країни, такі як Греція, все ще хочуть вимагати репарацій. Чому польська держава, яка стала найбільшою жертвою війни, яка втратила 6 мільйонів своїх громадян, чия столиця була повністю зруйнована, держава з найбільшими втратами і найбільшими руйнуваннями, не повинна отримати нічого?

Франція і Польща пережили період сильної напруженості, головним чином через діалог між президентом Макроном і Путіним. Чи залишилися для вас ці тривоги в минулому?

Рік тому я відвідав Еммануеля Макрона, і ми провели дуже успішну дискусію. Між нами немає ніякого конфлікту. Якщо наші погляди на Росію відрізняються, то це, ймовірно, тому, що досвід кожного з нас абсолютно різний. Коли Еммануель Макрон говорить про Путіна, він, можливо, думає, що з ним можна домовитися, а я вважаю, що домовитися з Путіним неможливо. Я думаю, що єдине, що можна зробити, щоб зупинити Росію – це підтримати Україну.

Ви розвинули ключові стратегічні відносини зі Сполученими Штатами. Чи є це для вас гарантією безпеки?

Ми зробили все, щоб вступити до НАТО, саме для того, щоб отримати гарантії статті 5 Договору. Справа не лише в словах. Сьогодні, з посиленням присутності НАТО на східному фланзі, майже 10 000 американських військовослужбовців перебувають на нашій землі. Польща розширює свої оборонні можливості. Ми закуповуємо зброю. У 2023 році ми витратимо на оборону понад 4% ВВП. Це вдвічі більше, ніж очікуєть-

ся від наших союзників по НАТО. Сьогодні ми будемо колективну безпеку, один за всіх, всі за одного.

Чи можете ви уявити можливий напад Росії на Польщу?

Не забувайте, що напад Росії на Польщу був би нападом Росії на НАТО. Коли Сполучені Штати зазнали нападу в 2001 році. Сполучені Штати опинилися під ударом, всі союзники стали на бік американців у боротьбі з терористами. Ми вважаємо, що якби стався напад на країну НАТО, якою б вона не була, реакція була б такою ж: швидкою і рішучою.

Згідно з опитуванням, 45% членів Республіканської партії, що засідають у Конгресі, виступають за територіальні поступки Росії в ім'я припинення війни. Вас турбує цей ізоляціонізм?

Коли мова йде про територіальні рішення, тільки українці можуть вирішувати ці питання, тому що це їхня територія! Якщо хтось ще хоче віддати Росії територію в якості поступки, нехай віддасть свою! Поважаймо українців, які воюють за свою Батьківщину. Я не думаю, що серед американських патріотів можуть бути ті, хто думає інакше. Дискутувати – це нормально. Сполучені Штати залишаються демократичною країною, незважаючи на різні голоси, які лунають. Це їхнє право. Але я переконаний, що чесні люди, які керують у Вашингтоні, будуть приймати відповідальні рішення. Це зрозуміло з поточних рішень американського Конгресу. Американська допомога є найбільшою з усіх.

Про Путіна багато говорять, але російська еліта, схоже, впала в колективний імперський психоз?

З царських часів нічого не змінилося. За комунізму було так само, тільки ідеологія була іншою. Спільним для всіх поколінь є багаторосійська ментальність, імперіалізм або колоніалізм à la russe – багато країн Центральної Європи та Центральної Азії були колонізовані Москвою.

Чи потрібно допомагати опонентам Путіна готувати політичний план для Росії на випадок падіння режиму?

Польща має 50-річний досвід боротьби з російським імперіалізмом без застосування зброї. Після 1980 року, незважаючи на воєнний стан, десять мільйонів поляків завдяки «Солідарності» змогли перемогти комунізм без насильства. Завдяки дуже сильним діям суспільства, підтриманим Заходом.

Не знаю, чи можливо це в Росії, але в Білорусі це можливо! Це також може бути можливим у Росії, і я думаю, що Володимир Путін боїться цього. Саме тому він призиває в армію не жителів Москви чи Санкт-Петербурга, а чоловіків з глибини Росії. Я думаю, що якби Путін завербував дітей олігархів на війну, його дні були б полічені!

Він ослаблений?

Так, я так думаю, головним чином тому, що він не виграв війну, як обіцяв. Але, на жаль, я не поділяю думку тих, хто вважає, що смерті десятків тисяч загиблих солдатів його зупинять. Росія не дає про людське життя.

Чому поляки так розділені? Війна нарешті зблизила вас?

А чому американці розділилися? А французи, англійці? Така природа демократії. Поляки схильні до поділу, тому що вони мають свободу слова і право на відмінність в думках. З іншого боку, росіяни не розділені! Якщо серйозно, я б хотів, щоб ці відмінності були меншими, але є суттєві відмінності у сприйнятті. Важливо, щоб демократія тривала. Але мова іноді надто брутальна. Зрештою, це просто дебати, не більше. Тому ми не дуже відрізняємося від інших демократичних країн. Але є одна річ, в якій ми всі згодні. Це питання безпеки. Майже все польське суспільство підтримує українців.

Чи можуть росіяни все ще виграти війну?

Так, можуть, якщо Україна не отримає допомогу дуже терміново. У них немає сучасної військової інфраструктури, але у них є люди! Якщо ми не надішлемо військову техніку в Україну в найближчі тижні, Путін може перемогти. Він може перемогти, і ми не знаємо, де він зупиниться.

**Інтерв'ю у Варшаві з Лорією Мандевіль
Wywiad Prezydenta dla «Le Figaro»**

<https://www.prezydent.pl>
11 лютого 2023 року

Переклад з польської